

LIBER II. TITVLVS I. Quæstio XII.

- 34 hiberti, si Ebriosi sint, tradat *Ripa* in d.l. General. n. 73.
 49 & seq. Quod vero Ebriosi etiam irregularis evadat, tradit *Nic. Plevius de Irregul. num. 2.* licet contra hanc opinionem faciant ea, qua supra adduxi num. 32.
- 50 De termino denique Ebrietatis potest non levius esse dubitatio, scilicet quanto tempore dicatur quis in Ebrietate ita esset, ut in eo procedere debeant ea, que supra retulimus. & licet notissimum sit, & à Gal. adnotatum. s. *Aplorism. 5.* Ebrietatem non solvi aequaliter in omni homine, tamen etiam citius, quam tertio die solvatur in multis, ab ebrietate semper mens languor ac flupet, neque tam cito ad suum pristinum vigorem revocatur. Ego non minori spatio, quam trium dierum generaliter solvi ebrietatem dixim, preferim ad effectum, ut ad integrum mentis sanitatem reducere Ebriosi dici possit; loquor autem non de levia, sed de consummata Ebrietate; sed fortasse recte Iudicis arbitrio dijudicandum reliqui posset,
- 51 in hoc aut illo homine presumi potuerit, solutam fuisse Ebrietatem, addito Medicorum iudicio; nam ut diximus multi sunt Ebrietatis gradus, cuius magnitudinem ex gravitate symptomatu commensurare par est, ut ex magnitude delirii, ex obtusitatem, ex fopore ac fierore, ex spirandi difficultate, ex restringit facultate oblatione, & similibus.
- 52 Refat tandem, ut unum quid, dignum, quod in medium affectatur, annuum: preter viuum enim notum est, multa esse, quae ebrietatem inducent, quæ res censet Schenck. *Observ. sua.* lib. 1. tit. de ebrie. ubi pleaque etiam habes, quæ ebrietati resistunt, & vini vel perpetuum, vel longum odium inducent. Sed inter alia populis quibusdam in usu cerevisia est, & quæ dormiens. *Glo.* in cap. *Testamentum* 6. *di.* & *D. Thom.* apud Menoch. ubi supra. Similiter etiam dormiens in iuriu facere non dicunt, quemadmodum nec irrationale bruta. *Dec. in l. & vim. num. 28.* ff. de *Infr. & Inv.* Quia tamen nonnulli sunt, qui in somno mirabilia, & ab aliis hominum more omnino remoti penetrare solent, de his peculiariter videndum, de iis enim loquitur Hipp. in lib. de morbo facio in principio, dicens: *Quosdam in somno lugentes & vociferantes vidi, quosdam exilientes & fugientes, ac diripientes, quod excitarentur. quinetiam sunt qui dormientes etiam loquuntur, & de negotiis diuinis sedulo agunt, quinimum & interrogati interdum ad rem respondent, quod experientia firmit, & nota docifissimus Petr. Sal. de aff. paris. cap. 18. dari causis posset, quod tales in somnis contractui consentirent, se obligarent, aut delicto propria confiterentur, ut eveniente interdum testatur Lueret. lib. 5. de rer. nat. in sequent.*
- 53 Quippe ubi se multi per somnia sepe loquentes, An morbo de irantes prostrare ferantur, Et celata din in medium peccata dedisse.
- 54 Et tunc dubitari jure posset, an contradicatur, & actus quilibet ab iis factus teneret, & confessio etiam ipsi prejudicaret: & ratio dubitandi est, quia constat in illis adhuc mentem vigilare, & ratiocinatricem partem sui munia obire, quod ab effectu probatur, tamen, licet hoc utcumque veritatem habeat, dormientes ut veri infani habendi sunt. *Damob. in Enchir. rer. crim. c. 84. n. 10.* unde neque contrahere, neque se obligare, neque consentire, neque quod- 8 us negotiorum gerere possum, quinimo ex his etiam deduci potest, confessionem in somnis factam illis modo nocere posse, neque etiam ad indicium capessendum, ratio est, quod licet in somnis ob spiculum tenuitatem, ac puritatem, & excedentem ca-

lorem

Quæstio XI. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ludent.

lorem homo ea facere ac dicere videatur, qua ex- 9 tra somnum faceret & diceret, & ratio videatur sui juris esse, tamen vere sopia est, & dormientes voluntate caret, ita ut neque loquatur, neque faciat quod Mens & Voluntas facero ac dicere dictaret, sed prout Phantasia varia rerum imagines rationi offensit ex iis etiam ea, quæ neque sunt, neque ullo modo fuere, dormientem interdum effutre cogit.

Non modo vero sunt ex dormientibus, qui loquuntur, & ad rem respondent, sed qui è lecto interdum exurgant, domestica negotia gerant, fores aperiant, indumentis consuetis se lese muniant, arma quoque capellant, & obvios quoque, quos vel ini- 10 micos imaginantur, vel cum quibus rixari se putant, offendant, & alia etiam patrare solent, que longum efficiunt, & quorum historias qui perlegerent, aedant Schenck. in *Obser.* lib. 1. tit. de Noctambulis. & luceconsulti habent historiam cujusdam Pisani apud *Bart.* in l. ut vim. ff. de *Infr. & Inv.* num. 5. & alios causas apud *Dambord.* ubi supra num. 5. 11 quæ quam ratione fieri possint, si lese quis desiderat, videat *Andr. Law.* lib. 4. *Anatom.* quest. 12. cuius verba recitat *Martinus Debris* libro 1. *Diff. Magic.* quest. 3. ubi & ipse plura habet, alia permulta videat licet apud *Levin. Lenn.* de *Oculis.* *Caball.* in tract. de omni genere homicid. nu. 183. & non intelligit quid agat, ut ex nostris tradit *Nancel.* in *Analog. Mscr. ad Macr.* lib. 3.c. 8. quod vero absque 13 reputari fit, vel nullo modo punibile, vel mitius pu- 14 nibile est. Sed qui malitia hominum multa est, & ex hoc posset quis dormientem le fingeret, & inimi- 15 cum occidere, vel aliud quid simile patrare, videtur, quanam tenetur probare is, qui diceret, se dormientem deliquerit, ut à culpa simul, & pena excusat. Primo ergo probare debet concludens 16 ter confutandim surgendi è lecto, & ambulandi per cubiculum, & similia his gerendi, quæ delin- 17 quentem gessisse constat; neque enim verisimile est, hoc in non affluo tam de facili potuisse accidere; nam & ii ipsi, qui afflui sunt, non subito, sed paulatim affluunt, neque potuisse inaffluere tam fer- 18 dulo arma capere, inimicum petere, & hujusmodi. Secundo probare debet, nullum se potuisse habere 19 impedimentum in accedendo ad lectum vel cubiculum occisi, vel puellæ constupratae: si enim constaret, aliquid impedimentum interesse potuisse, ut si portas aperire debussit, quæ tamen cum difficultate patet, aut si facile eventu fuisse, illum pedem in obvia obstacula offendere, tunc non sufficiens ex mea sententia probaret, se dormientem deliquerit: nam *Gal. 2. de mor. muscul.* cap. 4. class. 1. cum narraret, se dormientem per fidiam ambulasse, faxum se offendisse dicebat, ex quo excitatus est, unde, inquit ille, id in causa est, quod tales, qui dormientes ambulant, vel surgentes aliquid agunt, non possunt longo tempore progredi, quia minime possibile est, viam illorum in planam, ut sine ullis offendiculis existat; sic etiam neq; quicquam gerere dormientes possibile est, quod multù temporis spatiū requirat, aut multis actus, quia impossibile est, eos inter agendum aliquid non offendere, quod illos à somno possit excitare.

Et ob eandem etiam causam probare teneretur hic, si arma ceperit, se habuisse arma prompta, aut in muro vicina appensa, neque multo studio indiguisse ad illa capessenda, quia si multo labore, ac industria uti oportueret, facile erat inter laborandum, ut à somno excutere. neque omnia fortasse arma ob id ipsum in usum trahere potuisse credendum est, sed tantummodo simplicia, & que faciliter

- 20 Impedimentum non affuisse delinquenti in somno pro- bandum.
- 21 Dormiens, si delinquat, actionem de facili factibili- lem fuisse probet.
- 22 In somno delinquens, si ratu habeat in vigilia id, quod dormiens paravit, ordinarie penam subiicitur.

De Dormientibus, & Noctambulis.

Quæstio XII.

- IN somno quoque mentis occasum, seu potius er- 1 torum ac depravationem evenire, certò certius est, quia tamen naturalem causam habet, somnum nimis, in quo Anima pene omnino quieticit, & ab omnibus suis principiis muniis exercendis, vel penitus vacat, vel maxima ex parte, naturalis quædam dementia ea esse dici potest, unde jure Legum 2 per ritum etiam dementes inter dementes communera- 3 rent, eos enim furioso, & absenti aequiparant. Co- 4 vœr. in cap. si furiosus, de *Homicid.* Relat. par. 3. 5. *anaco.* num. 6. *Menoch.* de *Arbitr.* lib. 2. cap. 327. num. 5. *Caball.* in tract. de omni genere homicid. num. 182. ex nostrarum quoque Arist. 5. de Gener. Anim. cap. 1. somnum ex sua natura talēm esse dicēbat, ut animal interesse & non esse constituit, & vivendi ac non vivendi esse interdum docuit, unde vix vivere 3 dici potest, qui dormit, quod manifeste docuit *Plat.* 7. de leg. cum inquit: Nullus enim dormiens aliqui est pretii, nihil magis, quam is, qui vivus non est, quamobrem absolute mortuo similem faciunt ureconfulti. *Menoch.* ubi supra. & idcirco quedam 4 modum mortuus peccare non dicitur, si neque dormiens. *Glo.* in cap. *Testamentum* 6. *di.* & *D. Thom.* apud Menoch. ubi supra. Similiter etiam dormiens in iuriu facere non dicunt, quemadmodum nec irrationale bruta. *Dec. in l. & vim. num. 28.* ff. de *Infr. & Inv.* Quia tamen nonnulli sunt, qui in somno mirabilia, & ab aliis hominum more omnino remoti penetrare solent, de his peculiariter videndum, de iis enim loquitur Hipp. in lib. de morbo facio in principio, dicens: *Quosdam in somno lugentes & vociferantes vidi, quosdam exilientes & fugientes, ac diripientes, quod excitarentur. quinetiam sunt qui dormientes etiam loquuntur, & de negotiis diuinis sedulo agunt, quinimum & interrogati interdum ad rem respondent, quod experientia firmit, & nota docifissimus Petr. Sal. de aff. paris. cap. 18. dari causis posset, quod tales in somnis contractui consentirent, se obligarent, aut delicto propria confiterentur, ut eveniente interdum testatur Lueret. lib. 5. de rer. nat. in sequent.*

S V M M A R I V M.

1. In somno mens depravatur.
2. Dormiens furiosus similes, & absenti aequiparant.
3. Vis vivere dicit potest dormiens.
4. Dormiens mortuo similes.
5. Mortuus peccare non dicitur, sic neque dormiens.
6. An dormiens in somno loquens posset contrahere, &c.
7. Dormientes ut insan habendi.
8. Dormiens neque contrahere neque se obligare potest.
9. Dormiens voluntate caret.
10. Noctambuli qui.
11. Noctambulus occidens, vel quocunque modo delin- quens, an excusandus.
12. Dormiens occidens a pena excusatur. distingue ut num. seq.
13. Que concubere debent, ut delinquens in somno a pena excusat.
14. Precedente insigni animi passione dormiens facilius delinquit circa premeditata.
15. Dormiens etiam ex antecedente passione delinquens mitius puniatur.
16. Quod absque voluntate sit, vel nullo modo, vel mitius punibile est.
17. Hominum malitia multa.
18. Concupido surgendi ex lecto probanda in delictis dormiente commis.

negotio tractantur , alter enim si non tam de facili tractari potuerint, ut si esset armorum genus, quod sclopetum , seu arcubium vocant , quæ non nisi summo studio tractari possunt, suspicione peccati 21 angebit, ac in summa quamcumque actionem dormiens fecerit , de facili factibilem suffe probare delinquentes debet. Quod vero in somno delinquentes ordinariae penæ subiiciatur, quandocunque ratum habuit in vigilia id , quod in somno fecerit , docet Menoch. & DD. ab eo citati, ubi supra num. 8.

S V M M A R I V M.

- 1 Soporiferi affectus rationem turbant.
- 2 Insania sit in soporiferis affectibus.
- 3 Imaginationem non errare in affectibus soporiferis.
- 4 In soporiferis affectibus , ut in ceteris dementiis procedendum.
- 5 Soporifero affectu detentus si alium facit prudentem, non tenet ille actus.
- 6 Actus in affectibus soporiferis celebrati non tenent. distingue ut num. seq.
- 8 Principium morbi quid.
- 9 Morbi augmentum quid.
- 10 Comatosi in duplice differentia.
- 11 Comatosi si actum prudentem faciant irritus esse non debet.
- 12 Qui in febribus insaniunt, cum morti proximi sunt, mentis restituuntur.
- 13 Lethargus quid.
- 14 Caros quid.
- 15 Coma quid.

De Lethargicis, Comatosi, Catoticis, omnisque generis Somniculosi.

Q U E S T I O N E X I I I .

Proximas ab infânia , quæ naturalem esse diximus, quod à somno causa nimis naturali dependeret, alii sunt, que inter minime naturales adnumeranda, quod ab innaturali somno originem ducant. Haec, licet minus ejusdemque specie pene sint, quod in symptomatis, & modo universaliter affligendi convenient, non nihil tamen inter se in particulari evariant, variantibus etiam affectibus, ex quibus illa dependentiam habent: in hoc tamen coincidunt, quod omnes non rationem tantum defavant, sed quamcumque etiam humani Intellectus facultatem, ac virtutem, ut exsuffiatim, & memoriā. Fiant hujusmodi infânia in his affectibus, feliciter Lethargo, Caro, & Comate, in quibus omnibus ægi profundissimo somno detinentur, ita ut vix illo modo excitari possint, & excitati illico, ac sine mora in eundem somnum relabuntur, pereunte omnino in ipsis Ratione ac Memoria, & salva tantum fortasse Imaginatione; quam tamen nescio unde habeant Medicis in his aberrare; quis enim eorum est, qui sciat, quænam imagineturis, qui profundo somno detinuntur, si neque ab illo excitatis ullam memoriam præteriorum conservat? At, inquis, Medicis per conjecturas id affectui possunt, & ex diebus rationabilis, ego vero & ex conjecturis, & ex rationibus contrarium venari possum. sed quoniam ea res nullius momenti pro nunc mihi videtur, dictis eorum libens acquiescam.

4 In his igitur omnibus infâniis hisce morbis super-

tur,

1 Ceterum

Q U E S T I O N E X I I I . De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

17 Epileptici in accessione positi mortuis, & absentiis æquiparandi.

18 Epileptici extra accessionem , quos actus gerere possunt.

19 Magni viri, ac summi ingenii Epilepsia tentati.

20 Leviuscula Epilepsia virginis intima.

21 In levi Epilepsia mens nibil patitur.

22 Epilepticus eligi non potest.

23 Epilepticus non potest obtinere beneficia ordinem reguntaria.

24 Epilepticus ordinari non potest.

25 In forsi Epilepsia locum habent supradicta, non in levi.

26 Lunatici undé dicti.

27 Lunatici nomen, quibus apteter.

28 Lunatici, quomodo accipiatur in l. Bovem. §. a. in quando. ff. de Edi. editi.

29 Lunatici ab Alciato male appellati Energumeni.

30 Energumenti qui.

31 Lunatici tangitam solidi habendi.

32 Lunatici curatorem recipere debent.

33 Lunatici quomodo ad testamēti confessionem admittentur.

34 Actus prudentes facti à Lunaticis tenent.

De Apoplectis, Epileptis, Lunaticis, & hujusmodi.

Q U E S T I O N E X I V .

In Apoplexia fieri repentinam sensuum omnium ruinam & occasum, Medicis notum est, qui & Apoplecticos interdum tanquam mortuos jacere sciunt, ita ut vere extinctis vix, ac ne vix quidem secerni possint; nam neque ex pulsu, neque ex respiratione, neque ex alio quovis signo vivere ipsos apparere: cum enim omnis motus, qui in viventi animali celebratur, medianibus spiritibus fiat, qui per nervos à Cerebro animalium spirituum fonte ad partes transmittuntur, & in hoc morbo ipsi nervi, eorumque ductuum principia obstruantur, ita ut spiritibus transitus interdicant, necesse est illico animal corrumpere, ac veluti mortuum jacere, refolutis omnibus nervis, qui ipsum animal sustineant: cum motus autem perdidit omnes intellectus facultates occidere par est, nam & he non nisi illud spiritibus medianibus celebrantur. Hunc morbum barbari quidam Medicis guttam vocant, & nostra etiam vernacula lingua vocamus la goccia. De quo unum tantummodo est, quod dubitationis animam præbere possit, quantum ad rem nostram pertinet, in ceteris enim clarissimum est, omnia in Apoplectio locum habere dum in accessione est, quæ procedenter in homine furente, aut potius absente, immo etiam & mortuo, dubium autem de eo est, qui recenter ab Apoplexia refurgit, an scilicet possit ea omnia agere, quæ ceteri sanas mentis homines agere permittuntur: manifestum namque experientia est, plurimum Apoplecticos infatuari, extra sentientem ire, memoria deficere etiam cum ab Apoplectio accessione in vitam restituuntur; neque controvertendum est, ipsos non tam cito ad priorem mentis vigorem redire, sed extra se positos faltem per aliquod rationabile temporis spatium permanere.

In hoc dubio dicendum, Apoplexiā duplēcēt esse; alia enim levis est, alia fortis; una vero ab alia

ij. D

fecer-

S V M M A R I V M.

- 1 In Apoplexia sit sensuum omnium ruina & occasus.
- 2 Apoplexia gutta dicta.
- 3 In Apoplectico omnia locum habent, quæ in furente, absente, aut mortuo.
- 4 Recenter ab Apoplexia excitatus, an agere possit, ut homo sane mentis, sic ut num. 6.
- 5 Apoplectici infatuantur, & memoria deficiunt.
- 6 Apoplexia duplex.
- 7 Differentia inter unam & aliam Apoplexiā.
- 8 Apoplexiā levī detenti non tam subito ad mentis vigorē redunt.
- 9 In forsi Apoplexia homines, ut plurimum moriuntur.
- 10 Actus facti non multo post Apoplexiā insulsum superficiei esse debent.
- 11 Apoplexia facit conjecturam fatuitatē.
- 12 Actus ab Apoplectico extra accessionem facti Indicis arbitriū requirunt, an validi esse debent.
- 13 Apoplectici neque promoveri, neque promotus ministerare potest.
- 14 Epileptici à Lunatico quomodo differant.
- 15 Epilepsia pluribus nominibus appellata.
- 16 Epilepsia quid.

Liber II.

fecerunt ex symptomatum concomitantium fortitudine, & levitate, ut ex stertore, ex lectione respirationis, ex absconditione pulsus, ex accessionis durata, & similibus, ut percurrit Foreft. lib. 10. Observ. 74. In levu ergo Apoplexia homines facile, fisa-
nentur, ad sanam mentem redunt, licet non tam
8 subito, ut pristinum omnino vigoreni mentis statim
acrefurgunt, acquirant, ex quo videant lorenconfutis,
an actus aliqui saltem, si non omnes, tunc tempori-
ris, hoc efft, ante tertiam diem celebrati, suspecti ali-
quo modo esse possint; quia & idem Foreft. ubi su-
pra Observ. 77. in Schol. restatur in plerisque talem
apparere stupitatem, ut attoniti videantur. At in
9 fortia Apoplexia homines quidem ut plurimum su-
cumbere constat experientia, Hippocraticus Auctoritate
canonizata, lib. 2. Aphor. 42. si aliquando tam
men forte fortuna fentur, confat illos etiam ad
aliquod longiusculum tempus, & aliquando per to-
tam vitam fatuos evadere. Igitur si ex Medicorum
testimonio probetur, quem Apoplexia fortia, aut
etiam mediocri detentum fuisse, illum non mul-
to post accessionem testamentum condidisse, vel
10 quidvis aliud egisse, actus tunc facti suspecti ex mea
sententia esse debentur ob rationem predicamus.

Quin etiam ad fatuitatem ac stoliditatem alicui-
jus probandam, maximam & urgentissimam præ-
sumptionem faceret, si constaret illum aliquando
Apoplexia detentum fuisse, præsertim si illa ex Me-
dicorum iudicio non omnino levius extiterit.

An vero actus ab hujusmodi agrotantibus facti,
legitime gesti fuerint nec ne, respectu ipsius agro-
tantis, & mentis ipsius sanitatis, fortasse Iudicis ar-
bitrio requirerent; nam multa est horum morbo-
rum varietas, & prædictæ levitas & fortitudinis
hujus morbi infiniti pene gradus esse possunt, juxta
quos hominem citius aut tardius mentis vigorem
recuperare contingit; ac subinde Iudicem in deci-
dendo modo in unam, modo in aliam partem pro
particularium casum differentia inclinare necesse
est; sed in his Medicorum Iudicium adhibendum,
nullus ambigere debet.

Quoniam vero Iureconsulti Canonistæ volunt,
quod Apoplectici neque promoveri possit, neque
promotus ministrare, Majolus de Irred. lib. 2. cap.
24. num. 2. proculdubio juxta præmissa distinguen-
dum est, quod hoc procedat in Apoplexia fortia,
non in leviori; quod duplicit ex causa veritatem ha-
bere existimo: primo ob causam jam commemo-
ratam, succedentis nimis fatuatis & dementiae
ab Apoplexia fortia; alia ob id, quod fortis in Para-
lysim, seu membrorum resolutionem semper omni-
no definit, utraque vero harum caufarum per se suf-
ficiens est & promotionem, & administrationem impedi-
re, ut hoc titulo non semel patet, quanto magis ergo simili juncte operari debent?

Iam vero de Epilepticis loquamur, ac videamus
14 primo, quid interfit inter Epilepticum & Lunati-
cum, ante tamen sciendum, quid sit Epilepsia, que
quamplurimi nominibus insigniri solet; sunt enim
qui vocent sacrum morbum, ali qui vocent Her-
culeum, ut inter Iureconsultos Rota in Bonon. prof.
Vener. 9. Decembri 1611. coram Vbaldo, (licet non
nulli apud Areteum lib. 2. Actuorum, cap. 14. Her-
culeum morbum vocaverint elephantiam) alii in-
fantilem, seu puerilem, & Barbari Matrem puer-
rum, (licet Cardan. Comm. 2. Aph. 45. hæc poste-
riora nomina non Epilepsia, sed convolutioni con-
venire contendant) vocatur etiam Lunaticus. Celsus

vocat morbum majorem lib. 1. cap. 23. appellatur
quoque communiter Caducus, alias etiam Comitia-
lis, & ab aliquibus quasi per Autonomiam mor-
bus Sonticus, ut à Plin. lib. 36. hist. nat. cap. 19.
Immo & ex eadem causa morbus magnus dicitur,
ita enim intelligunt illum Hipp. locum in 6. Epid.
fcl. 6. text. 7. Galen. & Vallef. Quartana laborantes
magno morbo non capiuntur. Neotericus quidam,
nempe Honorat. Bouche vocavit morbum scele-
stum ex proprio marte, non tam omnino ab re.
Alii etiam nomina fortuita ab Arabibus, ac Latino-
barbaris Medicis, quorum meminisse supervaca-
neum omnino est. volunt autem omnes, Epilepsiam
est. totius corporis convulsionem cum mentis, &
sensuum ablatione, de qua re vide Galen. 3. de lo-
co eff. cap. 17. class. 4. & inter Iureconsultos Rot. ex
ipso Galeno, apud Farinac. decision. 236. num. 6. par-
a. Tom. 1. hoc enim morbo apprehensi illico con-
cidunt, & si magnus morbus sit, similes Apoplectici
fiant, ac nullus pene motus in illis appetat, ut do-
cebat Cel. Aur. Chron. lib. 1. cap. 4. distinguuntur ta-
men ab Apoplexia, quia hæc in paroxysmo definit,
Epilepsia vero nequaquam. Si autem non tam fortis
morbus sit, tunc egri distortorunt, vel in univer-
so corpore simul, vel modo in una, modo in alia parte,
interimque & voce, & auditu, & omnibus sensibus
privantur, ratione quoque, & memoria de-
stituuntur, ita ut ad nihil omnino sufficiant, non se-
cūs ac predicti, mortui & absentibus exequi-
randi, cum adhuc in accessione sunt, etiam si mo-
vent, etiam si aliquid comprehendere videantur.

At cum Epileptici extra accessionem sunt, de il-
lis non minus, quam de Apoplectici distinguen-
dum est; nam vel levi Epilepsia tentantur, ac raro
paroxysmo corripuntur, ut semel aut bis plurium
annorum spatio, sicuti constat summum ingenii viros
eum morbus perpeccit, sed levem, ut Herculem,
Caesarem Augustum, & alios, de quibus vide Ravis. 19
in officina par. 1. & Vinc. Alfarium lib. 6. de morb.
cap. lect. 31. qui & ejus problematis caussam enodat;
vel Epilepsia est fortis, & frequenter prehendit, ut
singulis mensibus in intermissione, vel in temporum,
ac temperatim mutationibus, ut apud Solstitialia, &
Æquinoctia. Ex quibus adverte, quod non sunt secundum
20 per vera ea, que Rota dicit in Bonon. prof.
infra citata, quod nimur Epileptici non præsen-
tiant paroxysmum, & quod non recordantur. &
quod semper frequentissime cadant, & quod incu-
rables existant; hæc enim de gravi morbo caduco
veritatem habent, non de leviori; unde non poter-
at dici in eo casu, fratrem illum non pati caducum
morbum, sed eum non fuisse talis, qui impediret
professionem. dicamus ergo, quod cum in leviori
21 capilla Epilepsia, quam vertiginis finitima facit Fer-
nel. Pathol. lib. 5. cap. 3. vix ratio, & Intellectus
quicquam detrimenti patientiarum, nihil omnino co-
rum, quæ in fortis procedunt locum habere debent.
ut quod tradidit Hoffst. in Summ. lib. 1. de postul.
prælat. num. 3. Bertachini. de Epif. lib. 2. cap. 45. ni-
mirum, non posse Epilepticum eligi, neque postu-
lar in Episcopum, neque quod tradiderunt alii, 22
hoc est, non posse Epilepticum obtinere beneficia 23
ordinem requirentia. Garz. de Benefic. par. 7. cap. 12.
num. 20. quia neque ordinari posse, & ad sacra pro-
moveri. C. Nuper. can. 7. que. 2. Glos. in cap. 1. can.
7. q. 1. immo quod neque promoveri possit admini-
strare. Paris. de Regnatis. benefic. lib. 5. que. 6. num.
105. Neque quod Religionem profiteri possit, un-

Quæstio XIV. De Dementia, &c. & morbis omib. qui rationem ledunt.

39

de Rota in Bonon. professionis Vener. 9. Decemb. 1611.

coram Vbaldo, annulandam voluit fratri illius pro-
fessionem, quia morbus caducus, quo laborabat,
levis erat, vel non erat morbus caducus, hæc ergo,
25 inquam, in fortiori Epilepsia locum habere intelli-
gendum, in qua & rationis diminuio, & morbi tur-
pitudo, & alia possunt his, que supra commemo-
ravimus, locum dare, & proprie procedere creden-
dum in his, qui Lunatici dicuntur: hi namque licet
eodem morbe laborent, quo delinquentur Epilepti-
ci, & iidem specie existant, tamen ab illis differunt
in accessionem frequenti, & gravitate, quia quo-
tientur Luna cum Sole coit, vel in ejus opposi-
tione existit, paroxysmo prehenduntur, & ex hoc
Lunatici dicti sunt, alii tamen volunt dici Lunati-
cos, ex eo, quod qui Interlunio nancuntur, huic mor-
bo sint obnoxii, ut ex Arateo, & Sereno referit
Mercurialis, & recitat utramque opinionem Holler.
lib. 1. de morb. Inter. cap. 15. alios autem sensus & op-
niones circa id nominis afferit Valles. in lib. de fac-
philo/obp. cap. 71. prior tamen opinio magis sensu
correspondit, de qua etiam idem Mercurial. lib. 1.
sue præl. cap. 26. & Foreft. lib. 10. Observ. 53. sed
ex Iureconsultis Ioannes Calvinus in Lex. Invid. in
27 verb. Lunaticus, non solum aptari vult hoc nomen
comitiali morbo laborantibus, sed ceteris omnibus,
qui secundum Lunæ motum agrotant, & quo-
randum morborum infutibus corripiuntur, aut eo
tempore insaniunt; & fortasse hoc non ab re est,
sed in communis modo loquendi, & propriissime
Lunaticos non alios, quam commemoratos supra,
appellat, & hoc pacto accepisse illud nominis
exitimaverim Iureconsultum in L. Bovem. ff. de E-
28 dil. edit. 5. aliquando, ab ipso etiam Calvino addi-
cta, cum dicit, non expedire Domino servum habe-
re Lunaticum ex hoc, quia singulis mensibus in
morbum relabitur, ita ut nullus pene usus sit, immo
porius maximus incommodi. Male vero Lunaticos
appellari Energumenos dixerim, quod tamen voluit
29 Alciat. Parerg. lib. 8. cap. 23. Energumeni enim sunt,
30 qui à malo spiritu vexantur, ut licet interdum Da-
emoniaci sunt Lunatici, cuius rei exemplum habe-
mus in sacris, Matth. cap. 17. vers. 16. tamen non
semper Lunatici sunt Daemoniaci, verum pro Alcia-
to facerit Constantinus Africanus auctoritas Praef.
lib. 9. qui Lunaticum, & Daemoniacum similes fa-
cit; re vera tamen inter se maxime differunt, ut vi-
deimus.

31 Ceterum Lunatici tanquam Stolidi & Amentes
habendi, cum tales in rei veritate existant; quam-
obrem non solum in favorabilibus, sed etiam in præ-
32 judicialibus, ut fati & amentes tractandi. Curatorem
etiam ipsos recipere neceſſe est, neque quid
præſtrahit finēdi, quod ipsi præjudicare posſit abſ-
que curatore, ut de minoribus, & similibus deci-
dū Iureconsulti, ad illud unum fortasse admitti-
33 posse eos dixerim, (nisi summa detincentur stolidi-
tate, quam etiam in his quodam gradus recipere
non inficit) hoc est, ut testamenti confeſſionem;
& hoc ipsum cum cautela, nam & oportet eos
longe à paroxysmo abſcīre, cum teſtantur, & non ha-
bere paroxysmos fortissimos, & ad mentem qua-
leūcūque cito à paroxysmo sublevatos redire.

An autem actus prudenter facti ab his validi cen-
34 sendi sint ex hoc, quod præsumi posse eos habuisse
tunc dilatata intervalla, affirmative responderem,
quia maxime in his ea intervalla apparet posſunt, li-
cet de raro ob paroxysmorum frequentia apparet.

S V M M A R I V M

39

1. Animalia omnia à fulmine sita semper intereant,
preter hominem.2. A fulmine ita sensu, & motu, ut Apoplectici, pri-
viantur.

3. Apoplectici, unde sic nominati.

4. A fulmine ita, vel per aliquod tempus, vel per to-
tam vitam infatuantur.5. A fulmine ita, ut Apoplectici habent dum in ac-
cessionem persentur. extra accessionem, die ut num-
seg.

7. Actus prudens ab itis à fulmine factus tenet.

8. Furtus causata in itis à fulmine non habet acce-
ſiones, vel exacerbationes.

9. Conglutati motu, & sensu privantur.

10. Cathectes idem quod Catalepsis.

11. In consummata Catalepsis agri omni sensu, & intel-
ligentia privantur.12. In quo dementia genere collocandi sint Cataleptici,
vide numero seq.De Ictis à fulmine, Attonitis, Con-
gelatis, & Catalepticis.

Q U E S T I O X V .

Qvarquam; ut Plinius lib. 2. hist. nat. cap. 54. t

Q & Card. lib. 2. de fabr. testatum reliquit,
cætera animalia fulmine taeta illico moriuntur, unus
tamen homo non semper ejus vi extinguitur; sed
licet non moriatur, cum à fulmine tamen percute-
tur, illico veluti Apoplectici cadit, sensu ac mo-
tu destitutus, ut patet in historiis relatibus per Aut.
Beniven. de Abdit. cap. 23. & declarata quotidiana3 experientia. Immo ipsi Apoplectici sic nomina-
ti, quod veluti fulmine percussi videantur, Monta-
nto teste apud Foreft. lib. 10. Observat. 69. in
Schol. unde fatus apte Roderic. Caffren. de Me-
tiero. Micro. lib. 4. cap. 8. comparabat homi-
nem apoplexia correptum cum homine à fulmine
ictio, seu portius Fulmen Macrocosmi in Microcos-
mo non aliud esse, quam hujus morbi insultum in-
sinuavit.Homo ergo à fulmine percussus, si non intereat,
4 tamen vel ad aliquod tempus, vel per totam vitam
infatuatur, atque amens redditur. Alex. lib. 2. pro-
blem. 88. & hinc omnem intelligentiam, ac veram
rerum cognitionem amittit; in cuius rei testimo-
nium venire possunt plures casus à Schenchio relatū
libro primo Observat. tit. de Apoplexia. inter quos
etiam connumerare possem mei Avunculi inforti-
num, qui à fulmine percussus, ut mihi narrabat, in
itineri, tribus diebus abſque sensu, & motu fuit,
totuſque riguit; mox ad calorem reversus, veluti
stolidus nonnullis hebdomadi permanebat, donec
remedis adjutus, & Natura cooperante ad inte-
gram rerum intelligentiam, ac fibi connaturalem
prudentiam, qua mirum in modum pollebat, re-
versus est. Epidermis autem tota à corpore separa-
ta illi est, non minus quam in serpentibus vere novo
eveniat.

Tales ergo, quousque sensu motuque privantur, ut
Apoplectici habendi, de quibus suo loco vide, resipi-
ſentes autem, si integrum conſequantur mentis fani-
tem, tanquam sani habendi; si minus, inter fatuos
ij. D 2 con-

- LIBER II. TITVLVS I. Quæstio XVI.
- connumerandi, proprie enim fatuis similes apparet, absumpcis cerebri spiritibus ex ignis cœlestis vi, & ipso cerebro exinde refrigerato. In quo vero fatuatis gradu reponendi sint, hoc ego iudicis arbitrio relinquem, cum multi esse possint hujusmodi fatuatis gradus. Actus autem prudentes ab his factis signum præbere possent recuperatæ sanitatis, idcirco notandum, quod hec fatuatis non habet quidem accessiones, sed si quando deficeret incipiat, omnino denique absursum. Durat enim ad aliquod tempus interdum, quia ut dixi, vapor igneus ille fulminis absunt maximum spirituum copiam in cerebro permanentum, qui tamen postea temporis spatio reparari, atque hoc pacto mens ad suum pristinum vigorem sensim redire.
- 9 Congelati porro, qui & Cataleptici, & Syderati dicuntur. sensu etiam ipsi, motuque deficiuntur, & rationale animi partem non modo læsam, sed pene oblitterant habent, insimulque etiam memoriam: quamquam Gal. comm. 2. in primum Proverb. text. 56. cl. 4. in quadam fuisse servata memoriam docet; immo sensus quoque, licet obtusiores naturali statu, existimandu[m] tam in Catoche, seu Catalepsi laborantibus, (nam utroque nomine morbus hic insignitus, præterquam quod etiam Congelatio, Detentio, & apprenens, morbusque attonitus appellatur) omnino sensum motumque, & omnem pene animalem virtutem perire, ut ego in praxi, non multis abhinc diebus in librario amico meo observavi, & alias ante. Ad historiam vero Gal. cum Mercurial. sue præl. lib. 2. cap. 8. respondendum, non fuisse morbum illum veram Catalepsim, sed vel non veram, vel non consumentam, in qua omni sensu, & intelligentia spoliari ægrotantes firmant ceteri omnes Auctores. Fernel. Parbol. lib. 5. cap. 2. & Mercurialis ubi proxime me, & alijs practici lib. 1. Ex quibus facile apparet, in quo dementium censu hi collocandi sint, patentes illos tanquam absentes, & mortuos habendos esse. posset tamen serupulus aliquis insurgere circa supradicata commemorationem historiam ex Galeno, qua tamen non obstante, licet concedatur ita rem præterisse, ut ægrotus ille memoriam conservasset, & aliquem obtusum sensum, tamen nihil differentie inter unum & alium casum in hoc morbo ponendum censeo; & ratio est, quia etiam si optimo hi sentirent, & non memoria solum, sed etiam ratione pollerent, tamen neque nutibus, neque loquela quicquam explicare possunt, nam & omnino obmutescent, & omni prorsus motu privantur.
- S V M M A R I V M.
- 1 Phrenetici, Maniaci, Ecstatici, & Lycanthropici sub eundem censu veniunt.
- 2 Phrenetici unde dicitur.
- 3 Phrenes male definita à Budeo, & Menochio.
- 4 Phrenes ex sua natura non est morbus supervenientis febris.
- 5 Phrenitidus nomen abusive aptatus deliriis in febribus supervenientibus.
- 6 Phrenes semper durat, ex quo incipit.
- 7 Phrenetici, ut ceteri insanii, ac stari habent.
- 8 In Phreneticis non habet locum ea conclusio quod alius prudent, quem quilibet sane mentis faceret, tenet.
- 9 Phreneticus omnia causa agit.
- 10 Supervenientis Phrenes non nocet iis, que gesta sunt ante.
- 11 Phrenes supervenientis non impedit testamentum jam factum.
- 12 Phrenes supervenientis non impedit matrimonium jam contractum.
- 13 Virtus Phrenes impedit sponsalia, dic ut num. 15.
- 14 Phrenes as prebeat devotio caussam, dic ut num. 16.
- 15 Furor cui prebeat devotio caussam.
- 16 Phrenes celans nulli res impedimenta est.
- 17 Furiosi, & Maniaci idem sunt.
- 18 Quinque furoris species ex Cardano.
- 19 Furiosi mortui equiparantur.
- 20 Furiosi equivarantur lapidi.
- 21 Tempore intermissi furoris, que habeant locum in furante.
- 22 Furentes extra accessionem testi, si permittuntur ampliatus, seq.
- 23 Furentes, à quibus prohibeantur.
- 24 Furentes non possunt obtinere beneficia.
- 25 Furentes non possunt profiteri religionem.
- 26 Furentes non puniuntur de iis, que tempore furoris egerint.
- 27 Furentes excusantur à pena, declara ut num. seq.
- 28 Ecclasi apud Theologos, quomodo accipiatur.
- 29 Ecclasi rovenit in veteribus animi passionibus.
- 30 Ecclasi ex Medicis quid. & num. seq.
- 31 Ecclasi nomen anceps est.
- 32 Ecclasi pro insensu habendi, amplia ut num. seq.
- 33 Ab Ecclasi, qui pro rebentem favore sumuntur, homines in sanum mentem reddit.
- 34 Ecclasi, qui abisque sensu, & morbi permanent, etiam extra Ecclasi mente non constat.
- 35 Lycanthropia furoris species.
- 36 Nabuchodonosor Lycanthropia laboravit.
- 37 Lycanthropi ut ceteri furentes habendi.

De Phreneticis, Maniacis, Furiosis, Ecstaticis, Lycanthropicis, seu Cygnanthropicis, & his similibus.

Q V A E S T I O X VI.

T Am Phrenetici, quam Maniaci, qui etiam Furiosi dicuntur, & Ecstatici, & Lycanthropici, qui & Cyanthropici appellantur, sub eundem censu venire possunt, vix enim quicquam est, quod in eorum nonnullis procedere debeat, quod insimul in ceteris locum non habeat; de eorum tamen natura, ac qui proprii sint, quidque peculiare habent illi ab iis, differendum est, sicutem ne manus hic titulus de dementia videatur, præcipue cum Iureconsultis hæc non undequa[n]ta nota esse censent.

Phrenetici ergo à morbo, quo detinentur sic appellati, qui Phrenitis, vel Phrenes dicuntur. est autem morbus hic perpetuum delirium cum febre ex cerebri, ejusque membranarum inflammatione originem ducens, ut elicitor ex Gal. comm. 2. in primum Eped. text. 3. & alijs, & docent Auctores omnes, ex qua definitione patet, quam male ex Iureconsultis Budæus in Annot. ad l. 2. ff. de adul. 3. edit. & eum fortasse fecutus Menoch. consil. 8. sum. 108. volum. 1. dixerint, Phrenes est morbus acutum in febre supervenientem, ex quo ægri infaniunt, & aliena loquantur; nam præterquam quod hæc definitio alius morbis aptari potest, unde minus

Quæstio XVI. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

- minus hec naturam manifestam facit, falsa etiam proponit, cum dicit phrenitidem esse morbum supervenientem febri; nam de phrenitide in suo proprio significato accepta, ut hic accipi volumus, minus verificari potest: verum quidem est, largo modo, & abusive phrenitidis nomen aptari deliriis omnibus, quæ febribus supervenienti, ut Mercurialis Præl. lib. 1. cap. 15. docet, sed neque sic ea Iureconsultorum definitio probari potest, quia tunc phrenitis accidens morbi est, non morbus acutus, ut illi voluerint, illud favere potest Budeo, & Menoch. quod docuit Valles. in primum Epidem. scilicet 3. text. 31. & Sal. in 1. de morb. scilicet 2. text. 15. nimis perratum esse a primo die phrenitidem accidere, hoc tamen Valles dictum intelligendum quoad delirium, non quoad cerebri inflammationem, quæ proprie phreneticum facit, hec enim, quia levis in principio est, vel sola ejus rudimenta quædam cerebrum molestant, non facit hominem subito delirare, sed progressu temporis; nihil tamen obstat a primo morbi insulfi hominem fieri phreniticum. Itaque rectius dicitur, phrenitidem esse morbum acutum cum febre continua, ex quo homines delirant, vel esse inflammationem membranarum cerebri cum febre, ad quam sublequitur delirium, si de vera phrenite loquatur; vel cum Hipp. 1. de morb. proprie[n]em, esse perpetuum cum febre delirium.
- 6 Illud recte à Menochio traditum est, phrenitidem semper durare; ex quo incipit, unde constat ipsum veram phrenitidem, & sic proprie dictam definitivam, non autem non veram: de priori enim solummodo verificari potest hoc dictum, cum nulla habeat interpolationes, sed perpetua sit; præsentem enim cerebri inflammationem semper homo & febris, & delirat; atque hinc est, quod præterquam quod phrenitici in omnibus veluti ceteri insanientes habentur sunt, non possit in eis habere locum illa conclusio, quam in singulari pene his quæstionibus repetere, ac examine cogor, nimis quod 8 actus prudens, quem quilibet sane mentis faceret, teneat, quia in hoc morbo, ut dixi, nulla interpolatione, nullumque dilucidum intervallo p[ro]sum potest intervenire. Neque ob id quod Valles. in tertium Epidem. scilicet 1. agr. 3. dixerit, vix ullam esse phrenitidem, in qua nulla interruptio delirii fiat; idecirco in hoc morbo veras intermissiones, & dilucida intervalla dari dicendum: nam Valles dictum, non de omnimoda intermissione, sed de remissione intelligentium, nempe vult ille in quaunque phrenitide dari quædam remissiones, in quibus agri quasi ad mentem rediisse dici possunt, ita ut ad quicquam agendum habiles existimandi sint. De verâ tamen phrenitide me sermonem habere, animadvertis Lector, in qua etiam prudenter loqui, ac operari phreneticus videatur, tamen causam omnia agit, qui confundit, & voluntate caret, quod locum habet non solum in morbi vigore, sed etiam in ipso primo morbi insulfo, hoc est ipsius phrenitidis; focus autem in non vera phrenitide evenire debet, in qua dilucida adfusile intervalla præsumi possunt, etiam si deinceps perpetua facta sit: de vera autem phrenitide intellexerunt Doctores, cum dixerint, supervenientem phrenitidem, seu delirium non nocere iis, que gesta sunt ante ejus adventum, ut in terminis testamati, decidit Rota in novissimis decisi. 173. numero 8. parte 2. & in matrimonio jam contracto, quod non impeditur per supervenientem phrenitidem. Cujacius in Iul. Paul. recipi. sent. libro 2. tit. 19. tom. 1.
- 7 Sed inquirendum utrum phrenitidis impedit sponsalia, quemadmodum impedit furor. I. furor. ff. de sponsalib[us]. & ac præbeat divortio caussam, ut furor facit. Covarruvias Relect. in 4. decretal. de Matrimonio, parte 2. cap. 7. §. 5. numero 3. Marc. Antonius Genuenius in Praxis Cariss. Archiepiscop. Neapol. 2. 21. num. 13. Farinacius de delict. carn. Quæstione 143. num. 137. & dicamus quod sponsalia phrenitidem esse culpandum non minus, quam furorem, cum tam furor quam phrenitis hominem voluntate privet, ita ut quæcumque agit, calu agere dicatur quoque in eo modo perseverat.
- In posteriori calu negative decidendum, quia licet Phreneticus non fecus, ac Maniacus & furiosus plurimum nocere uxori possit, tamen hoc pauculus diebus perdurat, neque si facilis in morbum reincident, ita ut si per paucos illos dies mulier fibi caveat, nullum exinde nocumentum ex mariti phrenitide reportatura sit, at furiosus cum hoc, r[ec]overlus, facilissime in morbum relabitur, ita ut non licet mulieri ac familiaribus fibi ab ejus furore careveret; nam tales interdum ex improviso furiunt, & multa facinora non advertentes domesticis patrare solent, & obvios quoque etiam fibi carissimos lacessere; quoniam in justam caussam divorcio præbent.
- Sed quemadmodum phrenitidis nullum actum antea ipsius adventum celebratum impedit, sic neque cum ceſſavit ullo impedimento cuiquam esse debet non modo in contrabendo, in restando, & similibus, sed etiam in quacunque dignitate etiam futura memorie permaneſſenda, quod fecus in furore, aliisque dementis procedere, poſthac patet. Ratio est, quia Phrenitis morbus est ex iis, qui recedentes non facile revertuntur, nec sui vestigium aliquod reliquerint solent, nisi forte quandam partium debilitatem; contra vero furor, aliisque quædam dementiam, ut suo loco dicernuntur.
- Caterum Furiosi, & Maniaci iidem omnino sunt, & jam alias dixi, quomodo à Melancholiis, quos mentecaptos, ac dementes simpliciter Iureconsulti vocant, distinguuntur. Horum versus Cardan. quinque species facit magis famosas, nam & alias prater eas esse constat, Melancholicos scilicet, Furiosos, Amantes, Rabidos, & Hydrocolos; quæm rector vero Maniacus speciem faciat ille Melancholiā & Amorem, ipse videtur, & lectores ex iis, quæ supra quæſit. 9. diximus, dijudicent. Verumtamen his relictis, de 21 furiosis nulla dubitatio est, quod cum in furore sunt, tanquam mortui, & absentes habeantur. I. 2. §. furiosi. ff. de jure. codic. Barbat. de praefat. Cardin. quæſit. 1. par. 1. num. 2. Cujac. in not. ad Inſtit. Iustin. tit. de Test. ordin. & alijs alias à me adducti; nam lapidi æquiparantur. Bartol. in l. 1. 22 §. item acquisitum. ff. de acquir. posſit. Nunnez. resp. 35. num. 4. col. 2. dubitatur autem de tempore intermissioni furoris, quæ nimis tunc concepiuntur, que interdicti debent. ac primo in favorabilibus teſſari quidem permituntur. I. furiosum. §. ff. 24 vero. C. qui testam. fac. posſ. Ang. à Gambell. de Testam. Glosſ. 3. num. 1. Petr. de Vinzol. in praefat. art. Notar. tit. de furor. & dem. num. 1. Cujac. in lib. 3. recept. sent. Iulius Paul. tit. 4. quod procedit etiam ante, & post fuerit furiosus, & in furore

quoque decesserit, idem Ang. à Gambell. ibidem. Rota in Melites, testim. Vener. 17. Februar. 1612. coram Manzanedo, à multis tamen prohibentur, ut ab administratione offici, ab electione in Episcopum, à promotione ad facra; hæc enim clara sunt, sed 26 neque obtinere possunt beneficia. Farin. decisi. 190.

27 num. 3. & 5. Volum. 1. part. 2. neque profiteri reli-

28 gionem. Petr. à Biac. in direc. Elec. par. 1. cap. 15.

num. 2. Quod autem furiosus si sanæ mentis postea

factus sit, testis esse possit de his, que in furore vi-

dit, nibi quidem nullatenus probatur; quod tamen

volum nonnulli Doctores, quos adducit, & sequi-

tur Massard. de Probation. conclus. 728. num. 6. vo-

lum. 2. quo pacto enim id fieri potest, si furioso nul-

lus est sensus, quandiu in furore est? In prejudiciale-

bibus autem non puniuntur de his, que tempore fu-

29 roris patrarent, quia tales voluntate carent. Nunez

resp. 35. num. 3. Ios. Lud. decisi. Petri. par. 2. d. 77.

30 num. 3. & 6. & idcirco excusatū a poena. Farinac.

lib. 3. præl. crimin. par. 2. tom. 1. quest. 94. num. 1.

31 quod declara, nisi ratum habeant tempore intermis-

si furoris quicquid in furore fecerunt, ut supra de

Ebræis diximus. In quantum vero furoris specie lo-

cum habeat propositio illa, quod semel furiosus

semper præsumtur furiosus, de qua DD. habes in-

fra quest. alt. per totam.

De Ecstatis porro dubitatur primo, quinam ve-

32 re sint, & conqueuentur, quid sit Ecstasis, nam in

communi modo intelligendi, & apud Theologos

Ecstasis sumitur pro raptu quadam mentis, ex quo

sic effecti magis quam ex sonno sensu, & motu pri-

vantur, & Angelos, ac celestia videre se imagi-

nantur. Mariana Del. Magic. disquisit. quest. 25. qui

affectus etiam in vehementibus animi passionibus

33 evenit, ut de amore testatur Leo Hebreus dial. 3. in

principio, cuius passionis effectum maxime, & ele-

gantissime explicant decantata à Francisco Petrar-

cha in Lyricis in Cant. cuius principium :

Tacer non posso.

Et præcipue illa:

I'era in terra, & l'or in paradiso
Dolmente oblitio ogn'i alira cura,

E mia vita figura
Far sentia' un marmo, e'mpier di meraviglia.

34 At Medici nonnulli contrariant habuerunt op-

inionem, volentes, Ecstasim esse abolitionem Imagi-

nationis, eundemque effectum cum Catalepsi,

de qua supra, Arnald. Villan. in lib. de par. oper. &

alii, sed in priori sensu inter Medicos acceptit Fra-

35 cof. lib. 2. de Intellect. cum tamen ceteri pæne om-

nes velint, Ecstasim esse furorem vehementem. Galen. comment. 1. in primum Propher. text. 14. & comm.

2. ejusdem libri text. 19. & comment. 3. ejusdem text. 6.

ubi idcirco hunc effectum dicebat esse comati con-

trarium; in comate enim summa quies, in Ecstasi

motus inordinatus, procax loquatio, & hujusmodi.

Ejusdem quoque opinionis fuit Holler. comment. 7.

Aphor. 5. Marcell. Donat. tamen lib. 2. hist. mirabil.

cap. 1. Ecstasim dixit esse simpliciter mentis am-

ationem, & alienationem.

36 Rechte quidem præ omnibus Hollerius ubi supra,

hoc nomen accepit esse docuit, unde aliquando

etiam pro Sanctorum, & Prophetarum raptu ac-

cipi tradit; & tunc dicitur evocatio ab eo, quod

est secundum Naturam in id, quod est supra Na-

tram & superioris Naturæ, ex D. Tho. citat. Codr.

lib. 3. de morb. venf. cap. 8. fit autem opera Dei,

Angeli, & Dæmonis. modum autem, quo fiat, tra-

dit Fracast. lib. 2. de Intellect. at de naturali loqui-
tur, non de supernaturali; quidquid tamen sit de
vera ac germana nominis acceptione, dicamus 37
nos, Ecstatis ornes pro infans reputandos, ac 38
à promotione ad facra; hæc enim clara sunt, sed
future, edere illos posse.

Sed in his Ecstatis, qui tales dicuntur ex vehe- 39
menti, ac confuso vaidiore fure, illud præmo-
nendum, quod ex eo existimantur, ad mentem cito
redituros, iuxta Hipp. sententiam 7. Aphor. 5. cui ad-
stipulantur verba illa Avic. 1. 3. træt. 4. cap. 16. Et
quandoque est vehementia Maniae significans crismum
ipsius Maniae, idcirco igitur sedato in his motu illo
violentio, & irrationabilis, si quid prudenter agant,
aut quid loquantur, credendum est, illos resipue, &
ob id actus illi validi deberent esse, si postmodum
in ea mentis sinitate perseveraverint, quod tam
men locum non habet in illis Ecstatis, qui abhinc 40
sensu, & motu permanent, ita ut ab Apologetis
minime distinguantur, & quos Catalepticos voca-
mus; nam etiam ab ea Ecstati se feroligentes in-
fanteri, & per plures dies veluti stolidi permanere
solent.

Furoris denique alia species est, quæ Lycanthro- 41
pia, vel Cynanthropia, vel lupina infania appellatur,
& Ægri Lycanthropici, seu Cynanthropici ex eo,
quod horrida, & inculta loca luporum, aut canum
more lustrare soleant, & cadavera ferantur, & ho-
minum est sensus, ac sepulchrus eruerit, ac rapere,
atque circa hæc miserabilitatem infaniunt, unde eos,
qui tali morbo laborarunt, antiquiores Poetae in
Canes, in Lupos, in Vrjos à Diis transformatos
fuisse fabulati sunt, ut de Hecuba in Canem, de Ly-
caone in Lupum, de Calypso in Vrjam, & de aliis
in alias brutorum, ac ferarum naturas, ac formas ef-
fingunt.

Quin etiam putant quidam Doctores, inter quos
sunt Valer. de sac. Philos. cap. 80. & Mercurial. lib.
1. sive Præl. cap. 11. Nabuchodonosor Babylonie 42
Regem hoc morbo ex divina voluntate laborasse,
quod admittunt etiam ex Patribus nonnulli, refe-
rente Martin. Del. Magic. disquisit. quest. 18. Huic
morbo obnoxii fortassis sunt quidam septentriona-
les populi, Darii dicti, quos refert Herod. lib. 4. se-
mel in anno per aliquot dies in lupos converti.

Hos in eadem extimatione habendos, ut cate- 43
ri furentes, nullus est dubitatione locus: habent so-
lummodo illud proprium, quod certis quibusdam
temporibus, hoc est, ut plurimum initante
Vere in hunc morbum relabuntur; durat autem eo-
rum infans ad mensum, vel ad quadragesima dies
plus minus, incipiente infans Februario mense,
ut Practici testantur, inter quos vide Massar. lib. 1.
cap. 27. & Donat. Ant. Altior. cap. 9. quamobrem
actus ab his eo tempore celebratos, & quicquid tunc
temporis gesserint, magis suspecum esse decet,
quam si alio quovis tempore illud ipsum praefirent;
alias enim resipescere solent, & ad sanam pæne
mentem redire.

S U M M A R I U M.

1 Rabies qui dicuntur.

2 Hydrophobia unde dicuntur.

3 Baldus Iureconsultus Hydrophobia mortuus.

4 Solus canis rabies affectus ex Galeno, contra num. seq.

5 Gal. erroris notatus.

7 Rabies ex serpentibus nonnullorum mortis concitata.

8 Ra-

Quæstio XVII. De Dementia, &c. & morbis omnibus, qui rationem ledunt.

8 Rabies, & Hydrophobia simplex aëris infusio ex-
citare potest.

9 Rabies solo canis rabidi mortis excitatur. contrarium
ibid.

10 Animalia à rabido canis commorsa omnia rabida
sunt preter hominem ex Aph. falsum ibidem.

11 Homo rabies non incurrit ex Piero Valesio, con-
trarium ibid.

12 Rabies similis est Maniae, & species quædam Me-
lancholie. & num. 19.

13 Rabies quid.

14 Hydrophobia signum inseparabile.

15 Cum Rabie, an necessario sit conjunctum delirium.

16 Hydrophobia mente constat. contrarium ibid.

17 Quid Cani, & bœvo, proverbium.

18 Non omnes rabientes forsan.

20 Salatis signum in Rabie.

21 Hydrophobia inter infans adnumerantur.

22 Hydrophobia ex rationabiliter aquam timeant.

23 Aquæ timoris causa in Rabientibus.

24 Cerebri facultate labefactata in rabientibus, infan-

tile existunt.

25 Rabientes, ut Melancholici habent.

26 Rabientes etiam ante aquæ timorem integramente

non sunt.

27 Rabies etiam ex assumptione venenorum excitatur.

28 Rabies solo mortis excitatur. contrarium ibid.

29 Ex venenis infans excitatur.

30 Ab exhibitione venenorum potentium, fatigatus &
dementia oritur.

31 Venena varia dementia species excitant.

32 Veneno potionati, in quorum dementum specie adnu-
merandi.

De Hydrophobois, seu Rabiosis, ex assumpto veneno delirantibus, & infatuatis.

Q V A E S T I O X V I I .

R Abiosis vocantur, qui à cane rabido commorsi in
rabiem & ipsi dñm aguntur, & sic acceperit
existimo hoc nomen Plautum in Captevis Act. 3.
Scen. 4.

Hegio hoc homo rabiosus habitus est in Alide,
Ne in, quod sicut fabuletur, aures immixtas tuas,
Nam sicut basius infectatus est domi matrem & pa-
terem,

Et ille isti, qui sputatur, morbus interdum ve-
nit.

hoc enim quod ultimo loco dicit Plautus, non nisi
2 de hydrophobia, seu rabie veritatem habere potest.
nisi forte pro morbo qui imputatur accipias epilepsiam
mortuum caducum dictam; sed de hoc vide
Mercurial. Var. lec. lib. 5. cap. 11. vocant autem
rabie affecti Hydrophobo ex eo, quod si vel non
curati, vel male curati fuerint à rabido cane com-
mori, in aquæ timorem & odium incident, ita ut
eius affectum ullo pacto sustinere non valeant. hoc
affectu, ut obiter hoc dicamus, perfrice Baldus ce-
lebrem Iureconsultum, non quidem illum Perufi-
num, sed alium recentiore, traditum ex nostris Mat-
thiol. in Diuersor. lib. 6. cap. 36. & Cardan. 6. Aphor.

23. & Marcell. Donat. lib. 6. cap. 1. & post illos Fer-
ret. lib. 10. Observ. 27. de hoc forte intelligit Win-
rich. de ort. monstr. cap. 15. Majol. dierum Canic. col-
log. 23. p. 1. Nefcio autem an ille sit, quem Novel-

ij. D 4

ciden-

rum vocant, nam & hunc doctorem celeberrimum
fuisse confit, cum ejus auctoritate maximam esse
tradat Traq. ex Corn. de leg. Commb. leg. 2. num. 9.
verum enim vero Gariopontus Medicus antiquus,
lib. 5. cap. 7. & 8. vocavit hunc affectum Hydropho-
niam, & sic affectos Hydrophonicos, quod idem for-
taffit est. Sed plura nomina hujus affectus recenset
inter Iureconsultos Traq. cap. 31. num. 209.

Quamquam vero dixi, homines rabiem incurre-

re ex canis rabidi mortu, hoc non idcirco dictum
volo, quia solus canis rabie affectiatur, ut Gal. volebat 4

6. de loc. aff. cap. 5. class. 4. & cum eo Ardon. de Ven.

lib. 7. cap. 2. & Fracast. lib. 2. de morb. comag. cap. 1c.

sed quis ex mortu canis frequentius id contigit;

alias enim conflat præter canem, pleraque alia ani-
malia rabiem incurre, ut multi tradunt. Ptn. in lib. 5

de Industria animal. Avic. 6.4. træt. 4. cap. 5. & seqq.

Salsus de morb. partcul. cap. 19. & Marcell. Donat.

loc. citato, immo & pejore rabiem Albid, hoc

est, Lupi, ut credo, quam canis, idem Avic. ibid. tra-

dit, & Card. de fibil. lib. 10. Iure ergo Galenus à ca-

teris erroris notatur, præcipue vero a Matthiolo, ubi

supr. & ex se ab illo aëris vitio etiam in homine

concipi posse, elicetur ex Gal. comm. 2. in primum

Prophet. tex. 17. & teflantur id ipsum Cardinalis Pon-

zettus lib. 3. de Venc. cap. 16. & Parcus lib. 20. Chirurgie cap. 13. & luculentius Petrus Salius ubi supr., qui

in homine, nou minus ac in cane, vel in quovis alio

animali eveniat, ex humorum corruptela tale vene-

num gigni prope probat, quod inde homo in rabiem 8

agatur, ac deinde Hydrophobus evadat, tanquam fi

a cane, vel rabido quovis animali communis fuerit;

candem fententiam habuit Celsus Annel. lib. 3. cap.

9. quem ante nominare decebat; licet in hoc veri-
tati obnoxius Fracastorius loco citato voluerit, ra-

bieno folo rabidi canis mortu excitari; quod cum

falsum ex superiorum auctorum dictis appearat,

multo plures rabies caufæ assignari debent in ho-

mine, quam in aliis quibusque animalibus. Vide au-

tem apud Marcell. Donat. loco citato, plures historias

hydrophorum, ex occulta caufa in eum morbum

incidentem. Ex quibus appetit Aristotelis error 10

(quem tamen defendere conantur multi, verborum,

ut fieri solet, circumvolutione, ac distortione, de qua

re vide Mercurial. lib. 1. var. lec. cap. 2.) qui 8 de

bif. Anim. cap. 22. tradidit. Animalia à rabido cane

commorsa omnia rabida fieri, homine excepto, cu-

jus erroris notandum quoque venit Erius Valerianus

Hieroglyph. lib. 5. qui ut fortasse Aristotelem tuere-

tur, negavit hominem rabiem incurre, contendens 11

cos, quos rabidos vocamus, esse proprie maniacos,

vel furiosos; sed ille aut nescivit, aut nescire voluit,

quid interesset inter rabiem proprie dictam, & Ma-

niam, quamquam enim rabies similis est Manie, & 12

ejus species, tamen idem affectus non est, sed ac-

ij. D 4

ciden-